

Preuzeti dokument je dio priručnika
koji se dobiva na trajno korištenje
prilikom pohađanja seminara.

Knjigovodstvo

Infokatedra – Centar za obrazovanje

www.infokatedra.hr

Prilaz Gjure Deželića 62

10000 ZAGREB

T: (01) **4840 064**

F: (01) **4815 945**

info@infokatedra.hr

Oznaka dokumenta: PR-AS03-V04-100330

Autor: grupa autora

Odobrio: Mario Vukić

Datum odobrenja: 30.03.2010

Ovaj priručnik i svi sadržaji u njemu su intelektualno i autorsko vlasništvo Centra za obrazovanje Infokatedra. Svako neovlašteno umnožavanje ovog priručnika ili bilo kojeg njegovog dijela smatra se krivičnim djelom. Nazivi svih programa, operativnih sustava, tehnologija, radnih okružja, te nazivi samih proizvođača vlasništvo su proizvođača

Sadržaj

1	Pojam knjigovodstva	1-1
1.1	Povijest knjigovodstva	1-1
1.2	Zadaća knjigovodstva	1-1
1.3	Knjigovodstveni sistemi	1-1
1.4	Poslovni događaji	1-2
2	Poduzeća	2-3
2.1	Osnivanje poduzeća	2-3
2.2	Kontni plan	2-4
2.3	Knjigovodstvene isprave	2-9
2.3.1	Poslovne knjige	2-10
2.3.2	Knjigovodstveni računi	2-11
2.3.3	Popis imovine i obveza	2-12
2.4	Temeljna financijska izvješća	2-13
2.5	Aktiva i pasiva	2-13
2.6	Izvještaj o novčanom toku	2-15
2.7	Ulazne i izlazne fakture	2-17
2.7.1	Ulazne fakture ili računi	2-17
2.7.2	Izlazne fakture	2-20
2.8	Porez na dodanu vrijednost	2-22
2.9	Analitička evidencija kupaca i dobavljača	2-23
2.10	Kontiranje maloprodaje i veleprodaje	2-23
2.11	Proizvodnja	2-25
2.12	Blagajna	2-26
2.13	Devizno poslovanje	2-29
2.14	Izvodi	2-31
2.15	Vrijednosni papiri	2-32
2.15.1	Mjenica	2-32
2.15.2	Zadužnica	2-33
2.15.3	Ček	2-33
2.15.4	Ček po tekućem računu - čekovi građana	2-33
2.15.5	Kreditne kartice	2-34
2.16	Materijalno knjigovodstvo	2-35
2.17	Sitan inventar	2-35
2.18	Popis imovine i obveza	2-35
2.19	Imovina poduzeća	2-36
2.19.1	Osnivački ulog	2-36
2.20	Amortizacija	2-37
2.20.1	Amortizacija osnovnih sredstava	2-37
2.20.2	Ispravak vrijednosti sitnog inventara	2-39
2.21	Ugovorni oblici kojima se namiruju obveze i potraživanja	2-39
2.22	Obračun plaće	2-40
2.23	Troškovi	2-41
2.24	Prihodi i rashodi	2-42
2.25	Porez na dobit	2-44
2.26	Međunarodni računovodstveni standardi	2-44
2.27	Hrvatski standardi financijskog izvještavanja (HSFI)	2-44
2.28	Knjigovodstvene pogreške	2-46
3	Obrt	3-47
3.1	Osnivanje i vrste obrta	3-47
3.2	Tko je porezni obveznik i razdoblja oporezivanja	3-49
3.3	Poslovanje obrta	3-49
3.4	Samostalne djelatnosti	3-51
3.4.1	Obrtničke djelatnosti	3-51
3.4.2	Djelatnosti poljoprivrede i šumarstva	3-51
3.4.3	Djelatnosti slobodnog zanimanja	3-51

3.4.4	Druge djelatnosti koje se oporezuju na način propisan za samostalne djelatnosti	3-51
3.5	Porez na dohodak	3-51
3.6	Načelo blagajne	3-54
3.7	Poslovni primici i izdatci	3-55
3.7.1	Poslovni primici	3-55
3.7.2	Poslovni izdaci	3-56
3.7.3	Priljevi i odljevi koji se ne smatraju primicima i izdacima	3-57
3.8	Gubitak	3-57
3.9	Fizičke osobe u sustavu PDV-a	3-58
3.9.1	Isporuke dobara i obavljanje usluga u tuzemstvu uz naknadu	3-59
3.9.2	Isporuke dobara i obavljanje usluga zaposlenima ili članovima njihove najuže obitelji	3-59
3.9.3	Uvoz dobara u tuzemstvo	3-59
3.9.4	Vlastita potrošnja	3-59
3.10	Obveznici poreza na dobit	3-60
3.11	Poduzetnička plaća	3-60
3.12	Porezne olakšice	3-62
3.13	Utvrđivanje plaće i obračun doprinosa za obrtnike	3-62
3.13.1	Olakšice u plaćanju doprinosa	3-63
3.14	Poslovne knjige	3-64
3.14.1	Knjiga primitaka i izdataka	3-65
3.14.2	Knjiga prometa	3-66
3.14.3	Evidencija o tražbinama i obvezama	3-66
3.14.4	Evidencija o nabavi i uporabi reprodukcijskog i potrošnog materijala, hrane, pića i napitaka	3-66
3.14.5	Popis dugotrajne imovine i amortizacija	3-67
3.14.6	Vođenje poslovnih knjiga i knjigovodstvene isprave	3-67
3.15	Specifičnosti poslovanja pojedinih djelatnosti	3-69
3.16	Godišnja prijava poreza	3-73
3.16.1	Kada i do kada se dostavlja porezna prijava	3-73
3.16.2	Plaćanje i povrat poreza na dohodak	3-73
3.17	Prijava poreza na dohodak	3-73
3.17.1	Ispunjavanje Obrasca DOH	3-74
4	Neprofitne organizacije	4-83
4.1	Obilježja i vrste neprofitnih organizacija	4-83
4.2	Način financiranja neprofitnih organizacija	4-84
4.3	Osnivanje neprofitne organizacije	4-84
4.3.1	Osnivanje udruge	4-84
4.3.2	Osnivanje zaklade i fundacije	4-85
4.3.3	Osnivanje gospodarski interesnog udruženja	4-87
4.3.4	Osnivanje ustanove	4-87
4.4	Kontni plan	4-89
4.5	Knjigovodstvene isprave	4-90
4.6	Poslovne knjige	4-91
4.6.1	Dnevnik	4-91
4.6.2	Glavna knjiga	4-91
4.6.3	Pomoćne knjige	4-91
4.6.4	Otvaranje poslovnih knjiga	4-92
4.6.5	Usklađivanje poslovnih knjiga	4-92
4.6.6	Zaključak i pohrana poslovnih knjiga	4-92
4.7	Računovodstveni koncept financijskog izvještavanja	4-93
4.7.1	Novčani koncept	4-93
4.7.2	Koncept nastanka događaja	4-93
4.8	Računovodstvena osnova	4-94
4.9	Računovodstvo neprofitnih organizacija	4-95
4.10	Plaće u neprofitnoj organizaciji	4-95
4.10.1	Obračun doprinosa za obvezna osiguranja	4-95
4.10.2	Obračun poreza na dohodak	4-96
4.10.3	Osobni odbitak	4-97
4.10.4	Porezne stope i osnove	4-97

4.10.5	Drugi dohodak	4-98
4.11	Oporezivanje dobiti neprofitnih organizacija	4-100
4.12	Imovina	4-101
4.13	Obveze	4-102
4.14	Prihodi i rashodi	4-103
4.15	Zaključna knjiženja	4-103
4.16	Vrste i osnovna obilježja financijskih izvještaja	4-103
4.16.1	Bilanca	4-104
4.16.2	Izvještaj o prihodima i rashodima	4-109
4.16.3	Bilješke uz financijska izvješća	4-110
4.17	Neprofitne organizacije u sustavu poreza na dodanu vrijednost	4-110
4.17.1	Neprofitne organizacije koje se ne smatraju poduzetnicima	4-110
4.17.2	Neprofitne organizacije čije su isporuke oslobođene oporezivanja	4-110
4.17.3	Neprofitne organizacije koje se smatraju "malim poduzetnicima"	4-111
4.17.4	Neprofitne organizacije koje su obveznici poreza na dodanu vrijednost	4-111
5	Zadaci iz knjigovodstva poduzetnika	5-112
6	Zadaci iz poslovanja obrtnika	6-128
7	Zadaci iz poslovanja neprofitnih organizacija	7-131

4 Nefitne organizacije

4.1 Obilježja i vrste nefitnih organizacija

Nefitne organizacije imaju mnoga obilježja po kojima se razlikuju od fitnih organizacija. Razlike treba poznavati iz razloga što svaka od njih ima značajan utjecaj na ustroj računovodstva i ciljeve financijskog izvještavanja.

Ciljevi poslovanja nefitnih organizacija nisu usmjereni prema stvaranju profita već zadovoljenje općih interesa i zajedničkih potreba šire zajednice isporukom dobara ili usluga. Ukoliko je organizacija podržana od strane države isporuke se obavljaju u skladu s državnom politikom.

Nefitne organizacije se u pravilu financiraju sredstvima subvencije, dotacije, doprinosa, članarina i sl., a ne putem prodaje dobara i usluga na tržištu.

Razlike između fitnih i nefitnih organizacija su sljedeće:

- odsustvo mjerenja profita,
- razlika u poreznim i zakonskim određenjima,
- razvoj nefitne organizacije usmjeren je pretežito na pružanje usluga,
- veća su ograničenja nefitnih organizacija u određivanju ciljeva i formuliranja strategija,
- manja zavisnost od financijske podrške stranaka,
- dominantnost visokog stupnja profesionalizma,
- različitost u načinu upravljanja nefitnim organizacijama (njome upravljaju odbori i skupštine koji izvršne ovlasti prenose na imenovane izvršitelje),
- važnost političkog utjecaja, i
- tradicija neprimjerene upravljačke kontrole.

Također postoje druge različitosti koje se dijele poput:

1. vlasništvo (privatno ili javno),
2. djelatnost (privredne ili neprivredne),
3. uspjeh poslovanja (fitne ili nefitne organizacije)
4. način financiranja (prodaja dobra i usluga ili donacije, subvencije, doprinosi i sl.)

Iz svega navedenog se da zaključiti da su nefitne organizacije kao javne i privatne organizacije iz područja neprivrede koje se financiraju iz poreza, članarina, donacija i sl.

Prema principima sustava društvenih računa Ujedinjenih naroda cjelokupna se privreda dijeli u pet sektora:

- nefinancijska korporativna i kvazi-korporativna poduzeća koja proizvode dobra i nefinancijske usluge,
- financijske institucije čija je temeljna aktivnost sakupljanje i plasiranje sredstva,
- opća država koja provodi javnu politiku tako da pruža prvenstveno netržišne usluge za kolektivnu potrošnju i obavlja preraspodjelu dohotka (država se uglavnom financira obveznim nametima na ostale sektore privrede),
- privatne nefitne organizacije (pomažu stanovništvu i financiraju se dobrovoljnim prilozima), i
- stanovništvo koje troši i ponekad proizvodi dobra i nefinancijske usluge.

Na navedenih pet se dodaje još i cijeli inozemni sektor.

Ukoliko se pod navedenim sektorima nalaze poduzeća i financijske institucije koje su u vlasništvu ili pod kontrolom države tada se poduzeća nazivaju nefinancijska javna poduzeća, a financijske institucije se nazivaju javne financijske institucije. Opća država, javne financijske institucije i nefinancijska javna poduzeća zajedno se nazivaju javni sektor.

4.2 Način financiranja neprofitnih organizacija

Tokom godina kao posljedica Domovinskog rata mnogi čimbenici su uzrokovali niz dvojbi u razgraničenju pojedinih stavaka. Iz načina financiranja pojedinih neprofitnih organizacija vidljivo je kakva su rješenja prihvaćena i koje su pojedine sporne stavke određene.

Iz proračuna se mogu financirati samo određene djelatnosti ili pojedini projekti u okviru ukupne djelatnosti neprofitne organizacije. Organizacije dijelimo prema načinu financiranja na one koje se u cijelosti financiraju iz proračuna i one koje se ne financiraju iz proračuna. Organizacije koje se u cijelosti financiraju iz proračuna su tzv. državne neprofitne organizacije, a one su:

- tijela državne uprave i državne vlasti,
- tijela jedinica lokalne uprave i samouprave, i
- druge pravne osobe kojima se sredstva za plaće i/ili izdaci osiguranja dobivaju u proračunu i proračunanim jedinicama lokalne uprave i samouprave.

Organizacije koje se ne financiraju iz proračuna su tzv. nedržavne neprofitne organizacije, a one su:

- političke organizacije i političke stranke,
- športska društva, klubovi i savezi,
- kulturno – umjetnička društva,
- strukovne udruge, zajednice i savezi,
- socijalno – humanitarne društvene organizacije,
- vjerske zajednice,
- organizacije i udruge mladeži,
- sindikati,
- udruge građana, i
- druge organizacije osnovane po posebnim propisima za koje proizlazi da su neprofitne organizacije i koje se ne financiraju iz proračuna.

Nedržavne neprofitne organizacije se financiraju kao:

- dobrotvorne ili na osnovi dotacija i subvencija,
- članske, i
- subjekti na komercijalnoj osnovi.

4.3 Osnivanje neprofitne organizacije

4.3.1 Osnivanje udruge

Osnivanje neprofitne organizacije mogu učiniti najmanje tri osnivača, a mogu biti pravne ili fizičke osobe pod uvjetom da se smatraju poslovno sposobnima.

Zahtjev za registraciju neprofitne organizacije se podnosi nadležnoj općoj upravi, a strane udruge podnose zahtjev u Središnjem državnom uredu u Zagrebu. Zahtjev postoji u propisanoj formi te ga je dužna podnijeti osoba ovlaštena za zastupanje.

Uz zahtjev za registraciju organizacije potrebno je priložiti:

- zapisnik o radu,
- odluku osnivačke skupštine,
- odluku o pokretanju postupka za upis u registar udruga,
- statut udruge u dva primjerka,
- popis osnivača,
- imena osoba ovlaštenih za zastupanje udruga,
- izvod iz sudskog ili drugog registra za pravnu osobu – osnivača udruge,
- suglasnost ili odobrenje nadležnog tijela državne uprave za obavljanje određene djelatnosti, i
- preslika osobne iskaznice osnivača i osoba ovlaštenih za zastupanje.

Statut udruge mora sadržavati odredbe o:

- nazivu i sjedištu udruge,
- zastupanju,
- ciljevima i djelatnostima kojima se ti ciljevi ostvaruju,
- članstvu,
- pravima i obvezama članova,
- tijelima udruge i njihovom sastavu, izboru, opozivu, ovlastima, načinu odlučivanja i trajanju mandata, i
- prestanku postojanja udruge.

Osim navedenog sadržaja može sadržavati i odredbe o:

- području na kojem udruga djeluje,
- imovini, načinu stjecanja imovine i postupanja s imovinom u slučaju prestanka udruge,
- korištenju ostvarene dobiti,
- rješavanju sporova i sukoba interesa unutar udruge,
- stegovnoj odgovornosti članova,
- znaku udruge, njegovom izgledu, i
- drugim pitanjima od značaja za udrugu.

U roku od tri mjeseca od donošenja odluke o pokretanju postupka za upis udruge u registar udruge treba podnijeti zahtjev za registraciju u protivnom se zahtjev odbacuje zaključkom na koji je dopuštena posebna žalba. U roku od trideset dana od predaje urednog zahtjeva, a početak roka se smatra dan kada su dostavljene sve isprave i dokazi potrebni za odlučivanje o zahtjevu. Ukoliko nadležno tijelo ne donese rješenje unutar trideset dana od početka roka udruga se može smatrati registriranom ako su uz zahtjev priloženi svi potrebni dokazi i ako je statut sukladan zakonu, ali mora ponovo podnijeti zahtjev za upis u registar na koji nadležno tijelo mora donijeti rješenje unutar osam dana.

Udruga ne mora biti registrirana, a tada se na nju primjenjuju propisi obveznoga prava kojima je uređen institut ortakluka i također određena ne ostvaruje određena prava koja registrirane udruge imaju.

Također i stranci mogu biti osnivači udruge bez ikakvog ograničenja uz uvjet da fizičke osobe moraju biti poslovno sposobne dok za poslovne subjekte ne postoje posebni uvjeti.

Udruga može imati svoje podružnice, u skladu sa statutom udruge na području cijele Hrvatske, a podružnice se registriraju prema sjedištu podružnice u županijskim uredima državne uprave i na njih se na odgovarajući način primjenjuju odredbe Zakona o udrugama.

Trošak osnivanja udruge je pristojba od sedamdeset kuna koja se plaća prilikom predaje zahtjeva za upis u registar, nije potrebno deponirati ostala sredstva ili imovinu.

4.3.2 Osnivanje zaklade i fundacije

Zaklade i fundacije u Republici Hrvatskoj može osnivati domaća i strana fizička ili pravna osoba (jedna ili više njih) bez ikakvih ograničenja.

Sve zaklade i fundacije se registriraju u Ministarstvu pravosuđa, uprave i lokalne samouprave.

Zakladom se smatra određena imovina koja će se koristiti za stvaranje prihoda koji će doprinijeti ostvarenju ciljeva zaklade u neograničenom vremenskom periodu.

Fundacijom se smatra određena imovina koja u određenom vremenskom periodu ne duljem od pet godina služi ostvarivanju neke općekorisne ili dobrotvorne svrhe, što znači da je fundacija isto što i zaklada samo sa kraćim vremenskim periodom.

Zaklada se može preimenovati u fundaciju u slučaju kada njezini prihodi nisu dostatni da trajno ispune svrhu zaklade, ali je uporabom osnovne imovine zaklade predvidljivo moguće ispunjavanje njezine svrhe za najmanje još deset godina, a tada se osnivač zaklade može opredijeliti i za druga rješenja.

U Republici Hrvatskoj je dopušteno djelovanje stranih fundacija, ali pod istim uvjetima kakva imaju i strane zaklade.

Kada zakladu ili fundaciju osniva jedna fizička ili pravna osoba akt o osnivanju zaklade sadrži izjavu, odluku o osnivanju zaklade, a kada zakladu osniva više fizičkih ili pravnih osoba akt o osnivanju zaklade mora biti u obliku pisanog ugovora. Obrazac za osnivanje zaklade postoji u propisanom obliku i može ga se kupiti. Uz uvjet da je središte zaklade unutar prostora Republike Hrvatske.